

A exercendo conteri, si nihil exerceas, inertia, atque torpedo plus detrimenti affert quam exercitatio. Gell. lib. 11.

Ergo nullum generoso viro laborum finem statuo, quam labores ipsos qui ad gloriam & decus ducunt. Arrian. hist. 1.5.

Labores & praeclara & facinora audentibus, & vita ipsa cum virtute coniuncta iucunda est, & mors nequaquam acerba immortalem nominis sui gloriam relinquentibus. Eod. lib.

Nusquam nec opera sine emolumento, nec emolumentum ferme sine impensa opera est. Labor voluptasque dissimillima natura, societate quadam naturali inter se sunt iuncta. Lælius de ad. 1. 1.5.

Ex parente meo & ex aliis sanctis viris ita accepi, munditias mulieribus, viris laborem continere, omnibusque bonis oportere plus gloriae quam diuitiarum esse: arma, non suppellectilem decori esse. Salsus. de bell. Jugur.

Qui cupit optatam cursu coniungere metam,
Multa tulit seique puer sudavit & alfit.
Abstinetu venire & vino.

B Horat. in arte Poet.

Nec aliter Quid. 2. de art. am.

Dum vires annique sinunt, tolerare labores,

Iam veniet tacito curua senecta pede.

Aut mare nauigiis, aut vomere scindite terram,

Aut fera belligeras addite in arma manus.

Phocylides.

Οὐδὲν εἶναι καμᾶται πῆλει ἀδρασίην εὐπετὴς ἔσθον:

Οὐ δ' αὐτοῖσι μακρῆρασι πόνθ' ἢ ἀρετῶν μέγ' ἐφέλλει.

Nullum sine labore est hominum facile opus.

Neque ipsis beatis labor virtute valde iuvat.

NIMIVM ASSIDVI INCOMMODA.

Ex Ouidio lib. 1. de Ponto.

Conscire facere hoc annos: sed & altera causa est,

Anxietas animi, continuusque labor.

Cernis ut in duris (& quid bone firmius) arvis

Fortia taurorum corpora frangat opus.

Qua nunquam vacuo solita est cessare novalis,

Fructibus assiduis lassata senescit humus.

C Occidet, ad Circi si quis certamina semper

Non intermissis cur sibus ibi equis.

Firma sit illa licet, soluetur in aequore navis,

Qua nunquam liquidis sicca carebit aquis.

Me quoque debilitat series immensa laborum:

Ante meum tempus cogor & esse senex.

Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis:

Immodicus contra carpit utrumque labor.

Aristotelis lib. 6. Ethic. cap. 1. scitum erat. In laboribus modus tenendus, quem recta ratio praescripsit. Efficat enim labor, & senium adducit. Idem de long. vita. & ut plantae mediocri aqua aluntur, immodica suffocantur: sic moderatis laboribus animus adiuuatur, immoderatis obruitur. Plut. in Moral.

LABORIS COMMENDATIO.

EXEMPLA ET APOPHTHEGMATA ETHNICORVM.

Democritus dicebat, omnes labores otio iucundiores esse, quando illa consequuntur homines, quorum gratia laborant, aut consecutores se sciunt. Frustrationi vero, cum spei non responderent eventus, vnum est remedium, omnia reliqua similiter arumosa sunt & laboriosa. Stob. serm. 29.

D Idem cum interrogaretur a quodam, quomodo laboriosi ac industrii differrent a desidiolis: Quo, inquit, impij a pijs, spe nimirum bona. Sperat quippe, qui corpus laboribus exercet, pinguis laborum praemia: desides autem semper praesentem inveniunt paupertatem. Max. ser. 32.

Idem adolescentem conspicatus industrium, optimum, inquit, senectuti condidit opsonium. Sensit, fructum laborum senectutis esse fuleimentum & opsonium: quo si destituantur homines, quis negat miseram senem esse conditiones? Idem ib.

Pythagoras familiares suos hortabatur, ut optimum vivendi genus sibi deligerent, quamvis enim laboriosissimum esset, consuetudine tamen fore iucundum. Stob. serm. 30.

Cleanthes suam vitam dinitum vitae solebat hoc nomine praeferre. Dum illi, inquit, pila ludunt, ego fodiens duram humum exerceo. Sensit vir sapientissimus, hominem non ad otium & desidiam, sed ad laborem a Deo conditum esse. Laertius lib. 7. cap. 11.

Cum Philippus Alexandri magni pater expeditionem & bellum in Corinthum apparare diceretur, Corinthij trepidi

remque suarum satagentes, ad opera certatim incumbere ceperunt, hic arma sibi comparabat, ille lapides cogerebat, alius muros in altitudinem substruebat, nonnulli propugnacula firmabant, alij aliud agebant quod ad munitiones pertineret. Eorum itaque studium Diogenes cum cerneret, nihil habens aliud commodius quod ageret, exemplo philosophico pallio fuccinctus dolium suum subuolere & hinc inde vertere cepit. Admirante autem quodam eius amico, ac percunctante cur hoc ageret: respondit Diogenes: Ideo voluo, ne vnus inter tot operi intentissimos cessator esse videar. Guido Bion. in titul. de Desidia.

Idem. Cuidam admonenti, ut iam senex requiesceret a laboribus. Quid, inquit, si in stadio curretem, vtrum oporteret iam metæ vicinum, cursum remittere, an magis intendere? Recte sensit, virtutis studium hoc magis intendendum, quo minus superest vitae; quod turpe sit, tum ab honesto instituto refrigescere. Laert. 1. 6.

Socrates cuidam cupienti quidem ire ad Olympia, sed itineris labore deterrito: Cum, inquit, domi saepenumero torum prope diem ambules, ante prandium, rursus ante caenam, si domesticas ambulationes proferas ad quinque sexve dies, facile peruenies Olympia. Docuit, id quod terret in adeundis laboribus imaginationem esse potius, quam ipsum laborem. Si quid honestæ rei gratia periculi, dispendij, aut laboris suscipiendum est, excusamus, detrectamus, horremus tum frequenter vltro in rebus nihili (non enim dicam turpibus) plus impendamus. Ita quidam inuitati ad studia literarum, excusant valetudinem, infomnium, impendia librorum: cum interim totam noctem ludant alea, potatione contrahant febrim, podagram, hydropem & lippitudinem: scortatione paralytici, aut scabiem novam, quam Gallicam appellant. Erasim. Rortead. lib. 3. apoph.

Idem, tantum laboris quantum animus libenter suscipit exequendum esse dicebat. Xenoph. lib. 1. de dict. & factis eiusd.

Idem allecebat, operari esse vile ac bonum homini, otium vero esse damnosum ac malum. Xen. & Stob. Serm. 27.

Aristoteles frequenter dicere solebat, artium radices satis quidem esse amaras, sed dulcissimum adferre fructum. Sensit vir sapietissimus, nihil absque duro labore ab homine parari posse: attamen postquam requies sequitur, homo multis refocillatur bonis. Dielun philosophi extat apud. Laertij lib. 5. c. 5.

Ptolomæus Sophista. Heraclides scripserat libellum, cui titulum indidemat πόνος ἡλικίον, id est laboris laudatio. Eum cum Ptolomæus Sophista forte obuius, videret habentem praemanibus, rogabat quid moliretur. Cui ille respondisset πόνος ἡλικίον, Ptolomæus accepto codice, deleuit π. & adiecit: Tempus est ut legas titulum encomij, repetitque scriptum, ὄντος ἡλικίον. Ptolomæus huc allusit, quod si labor meretur laudem, eadem opera laudandus esset asinus, animal labori natum. Philostr. in sophist. Dion Sophista. Animi & corporis remissiones ad novos labores nos preparare dicebat & ut arcus & lyra, sic homines quiete vigere. Stob. serm. 60.

Apelles nunquam tam occupatus fuit, ut diem praetermitteret, in qua nihil omninoingeret, artem exercens. Vnde subducens sese a negotiis, dicere solebat: Hodie nullam lineam duxi. Quae vox abiit in prouerbum, de quouis officio praetermissio. Plin. lib. 1. cap. 15.

Musonius, Ducis bellici & priuati hominis corpora dicebat iisdem laboribus non semel affici. Honos enim, inquit, labores duci leuiores efficit, praefertim quod intelligit in hominum esse oculis quicquid exequitur. Stob. ser. 46.

Seuerus Imp. Symbolum tribuno dari iussit, Laboremus. Pertinax ad imperium ascitus dederat, Militemus. Illi placuit belli omen, huic pacis. Sublato namque bello reditur ad agricolationem & opificia. Otium in pace delicias alit, & omne flagitiorum genus. Aelius Spart.

Florus hoc versiculos scripserat in Caesarem Hadrianum: Ego nolo Caesur esse, Ambulare per Britannos, Scythicas pati pruinis.

Cui Caesur respondit. Ego nolo Florus esse, Ambulare per tabernas, Latitare per popinas, Calices pati rotundos.

Sentiens, se honestas occupationes praeferre inuiti, turpique otio. Suet. in Hadrian.

